Ladencsics Virág—Bereczki Zsolt

A szexuális bűnelkövetők börtönbeli kezelése Nyugat-Európában és Kanadában

Bevezetés

1991 szeptemberében az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága elfogadta a gyermekek és fiatal felnőttek szexuális kizsákmányolásával, valamint a gyermekkereskedelem, gyermekprostitúció és gyermekpornográfia problémakörével foglalkozó 11. számú ajánlását. Ez volt az első olyan nemzetközi textus, amely átfogóan tárgyalta ezen témákat. 5 évvel később, 1996-ban Stockholmban a gyermekek kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásával foglalkozó első világkongresszuson elfogadták azt a Cselekvési Nyilatkozatot és Akciótervet (ún. Stockholm Nyilatkozat), amely a résztvevő államok részéről konkrét intézkedéseket sürgetett, hogy 2000-re a szexuális kizsákmányolás elleni küzdelemről szóló nemzeti szintű tervek is elkészülhessenek.

1998. április 28-29-én az Európa Tanács megrendezte az 1996-os világkongresszust követő Európai Konferenciát. A konferencia nem csak a Stockholm óta elért eredmények értékelésével foglalkozott, hanem mindenek előtt politikai ösztönzést, valamint útmutatást kívánt nyújtani az Európa Tanács elkövetkező, a gyermekek szexuális kizsákmányolása ellen küzdő tevékenységéhez. Fő célja a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni nemzeti szintű intézkedések hatékonyabb értékelése, valamint a Stockholm Nyilatkozat kivitelezése során jelentkezett problémák feltárása volt, a sajátos európai polgári-és büntetőjogi eszközök figyelembevételével, különös tekintettel az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által elfogadott 11. számú ajánlására.

A konferencia számos javaslat elfogadásával zárult. Külön figyelmet kaptak az Internet és más modern kommunikációs technológiák leghatásosabb felügyeletének és szabályozásának módozatai, és egy másik javaslat, amely a 11. számú ajánlás alkalmazásának tapasztalatait vizsgáló Európa Tanács felmérési eredményeinek mihamarabbi közlését sürgeti.

Ezen tanulmányok egyike rámutat, hogy az 1996-os Világkongresszus óta elért fejlődés ellenére egyértelmű, hogy még mindig kevés az információ a szexuális kizsákmányolás természetéről és elterjedtségéről. Szisztematikusan begyűjtött információk hiányában még nehezebb lesz a hatásos és kényes intézkedések továbbfejlesztése. A gyermekek szexuális kizsákmányolásának alaposabb megismerésére és a probléma összetevőinek jobb megértésére van szükség. Ezen kívül: nagyon kevés figyelmet kap a gyermekek szexuális kizsákmányolásának színteréül szolgáló

világháló, az Internet speciális problémaköre. Több információra van szükség arról, hogy melyek is ezek a problémák, hogyan és kik tudják megoldani azokat.

Egy 1998-ban elvégzett elemzés eredményei egyértelműen azt mutatják, hogy az ajánlás szövege számos tekintetben nem felel meg a mai követelményeknek. Sőt, a gyermekek szexuális kizsákmányolásának különböző formái új és riasztó problémákat vetnek fel mind nemzeti, mind nemzetközi szinten.

Ezen problémák leküzdésére az utóbbi időben számos nemzetközi kezdeményezés született. Az Európa Tanács sajátos szerepet vállalt ezen a területen, mégpedig azt, hogy koordinálja, növeli és monitorozza tagállamai erőfeszítéseit, hogy ezáltal még hatékonyabban vehesse fel a küzdelmet a gyermekek szexuális kizsákmányolása ellen.

Az Európa Tanács fél évszázada hirdeti és védi az emberi jogokat és elkötelezett híve a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelemnek: a gyermekek jogai emberi jogok is egyben és az Emberi Jogok Európai Konvenciója 50 évvel ezelőtti elfogadása óta az Európa Tanács számos eszközt megvizsgált arra vonatkozólag, hogyan lehet előmozdítani az egyéni méltóság tiszteletben tartását, különösen azokét, akik nem tudják önmagukat megvédeni: a gyermekekét.

Ez arra késztette az Európa Tanács biztosait, hogy az 1997 októberében tartott második csúcstalálkozójukon elfogadják azt az átfogó Akció Tervet, amely előtérbe helyezi a gyermekvédelmet. Döntésük szerint át fogják vizsgálni a nemzeti szintű törvényhozást, hogy közös alapelveket hozzanak létre az embertelen bánásmódban részesülő, vagy veszélynek kitett gyermekek védelmére, valamint ki fogják terjeszteni az együttműködést az Európa Tanácson belül, amely a kizsákmányolás minden formájának (ideértve a gyermekekről készült pornográf anyagok létrehozását, kereskedelmét, marketingjét és birtoklását) megszüntetésére irányul.

Ezért a Miniszteri Bizottság felállított egy szakértői bizottságot a gyermekek védelmére és a Bűnügyekkel foglalkozó Európai Bizottság (CDPC) 1999 júniusában ezen szakértői bizottságot (PC-SE) feljogosította az alábbiakra:

a. A gyermekek és fiatal felnőttek szexuális kizsákmányolásának, valamint a gyermekkereskedelem, gyermekprostitúció és gyermekpornográfia problémakörével foglalkozó 11. számú ajánlás alkalmazásának megvizsgálása, útmutatóul a tagállamok számára.
b. A 11. számú ajánlás modernizálása, hogy az képes legyen megválaszolni a mai problémákat.
c. Javaslattétel egy monitorozási rendszer felállítására (amennyiben ez szükséges).
d. Olyan más irányadó módszerek kidolgozása, amelyek hozzájárulnak a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni hatékony küzdelemhez, az ENSZ idevonatkozó munkája figyelembevételével.

A Bizottság Európa 18 tagállamának (Ausztria, Belgium, Dánia, Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Izland, Lengyelország, Lettország, Magyarország, Málta, Moldova, Németország, Norvégia, Olaszország, Románia, Szlovák Köztársaság) szakértőiből áll.

Négy tudományos szakértő segítette a Bizottság munkáját (C. Spinellis – Görögország, Herczog Mária – Magyarország, C. G. Svedin – Svédország, S. Asquith – Egyesült Királyság).

Az Európai Bizottság és az Európa Tanács Általános Titkársága, a Szentszék, az Amerikai Egyesült Államok, az Interpol, az UNICEF, a Nemzetközi Viktimológiai Társaság rendszeres meghívottjai voltak a Bizottság üléseinek.

A Bizottság 1999 decembere és 2001 májusa között ötször ülésezett. Elfogadta az új Javaslat tervezetét és annak értelmező memorandumát.[1]

A szexuális bűnelkövetők kezelésének gyakorlata egyes nyugat-európai államokban

2000 januárjában Ausztria Büntetés-végrehajtási Szervezete felkérte az Európa Tanács Bűnözési problémákkal, Börtönüggyel és Kriminológiával foglalkozó Részlegét, hogy végezzen felmérést az Európa Tanács néhány tagállamában a szexuális bűncselekmények büntetés-végrehajtási gyakorlatával kapcsolatban. Az osztrák Büntetés-végrehajtási Szervezet által közölt felmérési eredmények az alábbiak szerint foglalhatók össze:

Az Európa Tanács következő tagállamaiból érkeztek válaszok: Belgium, Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észak-Írország Észtország, Finnország, Írország, Lettország, Litvánia, Macedónia, Moldávia, Németország, Románia, Skócia, Spanyolország, Svédország, Svájc és Szlovénia.

A visszajelzésekből kiderült, hogy a tagállamok magas szintű tudatossággal kezelik a szexuális bűncselekmények kérdését. Általánosnak mondható az a nézet, hogy a szexuális bűncselekmények elkövetői különlegesen veszélyes csoportot képviselnek, akik körében az olyan intézkedések, mint a szabadlábra helyezés, a próbaidőre bocsátás és a feltételes szabadlábra helyezés csakis nagy elővigyázatosság mellett alkalmazhatók.

A kapott válaszok közül négy esetben (Finnország, Németország, Spanyolország, Svédország) beszélhetünk részletekbe menően kidolgozott elemzésről a szexuális bűncselekmények büntetésének kérdéskörében. Utolsóként a francia gyakorlatra térünk ki, mivel mára már Franciaországban is történtek előrelépések a probléma kezelését illetően.

Finnország

Finnországban 1999 márciusa óta létezik az úgynevezett Core-program, egy speciálisan a szexuális bűncselekményt elkövetők számára kialakított program, amely a kognitív viselkedésterápián alapszik. Egy vidéki börtönben (Kuopio) alkalmazzák, a programban való részvétel önkéntes alapú.

1 Recommendation Rec (2001) 16 of the Commitee of Ministers to member States on the protecting of children against sexual exploitation

A probléma gyógyszeres orvoslása ciproteron alkalmazásával történik – kórházi pszichiáter felügyelete mellett. A terápián való részvételt, annak részleteit bizalmasan kezelik, és nem használják fel azokat a szabadlábra helyezés, vagy egyéb adminisztratív döntések folyamán. A Core-program tapasztalatait folyamatosan gyűjtik, és a visszaesést befolyásoló rizikófaktorokat kiértékelik.

Németország

1998 januárjában új törvény lépett hatályba, amely a terápia fontosságát hangsúlyozza. Ezért a Büntetés-végrehajtási Törvényt módosították: intézkedéseket vezettek be, melyek szerint a szexuális bűncselekményt elkövetőket, speciális szocioterápiás büntetés-végrehajtási intézetekbe utalják. A terápiás kezelés sikerének előfeltétele, hogy a bűnelkövetők minél hamarabb bekerüljenek a speciális intézetekbe.

Kiemelkedő fontosságú továbbá a szabadulásra történő felkészítés. Gyógyszeres kezelésre is van lehetőség, amelyet minden esetben felügyelnek. A német büntetés-végrehajtás egy, a börtönök szocioterápiájával foglalkozó, statisztikákat tartalmazó ismertető füzetet (Sozialtherapie im Strafvollzug, 1999. Kriminologische Zentralstelle, Wiesbaden) is mellékelt válaszához.

Spanyolország

1998 decemberében spanyol szakértők kifejlesztettek és életbe léptettek egy programot „A szexuális agresszió kontrollja" elnevezéssel. A program kb. 2 évig tart és szexuális bűnelkövetők 10-15 fős csoportjai vesznek benne részt. A program a következő modulokból áll:

1. Védekezési mechanizmusok
2. Lelkiismeret
3. Empátia az áldozattal szemben
4. Kognitív torzulások
5. Szexuális nevelés
6. Pozitív életszemlélet
7. A szexuális késztetések kontrollja és modifikációja
8. A visszaesés megakadályozása (ezt a modult a program teljes időtartama alatt oktatják)

A spanyol Büntetés-végrehajtási Szervezet jelenleg nyolc börtönben működteti ezt a programot. A szexuális bűnözők terápiája során gyógyszeres kezelést nem alkalmaznak.

Svédország

A svéd Büntetés-végrehajtási és Probációs Szervezet az Európa Tanács Bűnözési problémákkal, Börtönüggyel és Kriminológiával foglalkozó Részlegének felkeresésére egy 1995-ben szerkesztett ismertető füzetet küldött, melynek címe: „A szexuális bűnelkövetők kezelése a börtönben – Akcióterv" volt.

E kiadvány alapján elmondható, hogy a svéd Büntetés-végrehajtási és Probációs Szervezet célja a szexuális bűnelkövetők kezelésével kapcsolatosan a jövőbeni bűnelkövetés rizikójának csökkentése, a bebörtönzés káros hatásainak ellensúlyozása és az ismeretek bővítése szexuális bűnelkövetőkről. Az akcióterv a következő elveken alapszik:

1. A szexuális bűncselekményekért elítélteket csak a kijelölt börtönökben helyezik el.
2. Az elítéltek számára kötelező az információs és személyiségfejlesztő tanfolyamok látogatása.
3. A gyógykezelés önkéntes, leginkább javasolt kezelési mód a pszichoterápia, de fennáll a gyógyszeres kezelés lehetősége is, amennyiben az indokolt.
4. A programot folyamatosan felügyelik, a személyiségfejlesztő kurzusok minőségbiztosítási ellenőrzésével összhangban.
5. A program egészét alkotó tevékenységeket folyamatosan monitorozzák és kiértékelik.[2]

Franciaország

Franciaországban gyógyszeres kezeléssel próbálják csökkenteni a szexuális bűncselekmények egyes fajtáit. A tabletták a tesztoszteron szint csökkentésével fejtik ki hatásukat.

Az alkalmazásra kerülő két gyógyszer a ciproteron és a leuprorelin, amelyek lényegesen csökkentik a tesztoteron-termelést. Dominique Perben francia igazságügy-miniszter szerint új kezelési megoldásokat kell találni a szexuális bűnözés ellen, meg kell előzni ezt a fajta agressziót, s még inkább akkor, ha az ismétlődik. A kezdeményezés egyébként azután született, hogy Elzászban egy szexuális bűncselekményért bebörtönzött személy szabadulása után alig egy évvel egy serdülő lány halálát okozta. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a probléma nagyon is reális: míg 1980-ban a fogvatartottak 5%-a volt szexuális bűncselekmény miatt elítélve, addig ma 22%-a, összesen 8200 személy van rács mögött.

A kanadai gyakorlat

Kanadában a büntetés-végrehajtás területén dolgozó szakemberek különösen érintve vannak a szexuális bűncselekmények elkövetőit illetően, hiszen azok kezelése óriási költségeket ró a társadalomra. Az elmúlt évtizedekben egyre inkább felismerést nyert, hogy a szexuális bűncselekmények komoly társadalmi problémát jelentenek. A probléma jogi oldalát illetően a következő változások tapasztalhatók:

- a jogi definíciók és a társadalmi tolerancia változása
- több ilyen bűncselekményt jelentenek be a rendőrségen, és több ilyen ügyben indítanak nyomozást, mint korábban

2 Irene Köck: Summary of survey of treatment of sex offenders in some of the member states of the Council of Europe

- jelentős javulás tapasztalható a bírósági ügymenetben és a bűnvádi eljárásban
- több szankció kiszabása történik

Az utolsó két pont pozitívumának ellentmondva viszont a szexuális bűnelkövetők populációja rohamosan és aránytalanul tovább nőtt a teljes börtönpopulációhoz képest.

Ma a legtöbb büntetőintézet igyekszik több programot nyújtani az elítélt szexuális bűnözőknek, a bűnelkövetők e komoly kihívást jelentő, nagy csoportjának. Ami ennél is fontosabb, hogy a szexuális bűnelkövetőket érintő javító intervenciók biztos elméleti alapokon, kutatásokon alapuljanak, és elsősorban azok az elkövetők részesüljenek belőle, akiknek a leginkább szükségük van rá. Vannak minták és irányelvek, azonban a szexuális bűnelkövetők terápiájával kapcsolatban még mindig felvetődik a dilemma, milyen modell működik a legjobban, és kiknél a leghatékonyabb.

A szexuális bűnelkövetők kezelése

A szexuális bűnelkövetők terápiája strukturált, terápiás intervenciónak tekinthető, amelynek célja a visszaesés rizikójának csökkentése. Úgy tűnhet, hogy a terápia inkább a magasabb visszaesési rizikójú bűnelkövetők visszaesését csökkenti, mint az alacsony rizikót képviselő elkövetőkét, a magasabb rizikófaktor viszont azt jelzi, hogy néhányuk – még a terápia ellenére is – újra szexuális bűncselekményt fog elkövetni. A közvélemény és a média nem lesz elégedett a statisztikailag jelentős terápiai eredményekkel akkor, ha a terápiás programok résztvevői újra bűncselekményt követnek el. Mindamellett néhányan azzal érvelnek, hogy a javító programoknak igenis a magasabb rizikójú elkövetők által elkövetett szexuális bűncselekményeket kell csökkenteniük, hogy a további viktimizáció megelőzhető legyen.

Aggasztó, amit a börtönöknek szexuális bűnelkövetők körében alkalmazott terápiájáról, illetve a bűnelkövetők szabadulás utáni visszaeséséről olvashatunk, különös tekintettel az elmúlt évek során elkövetett szexuális bűncselekmények szakirodalmának nagyságára. Úgy tűnik, két tábor áll egymással szemben: a korlátozott pszichológiai és rizikó előrejelzési ismeretekkel rendelkező törvényhozók és a korlátozott bűnügyi és jogtudományi ismeretekkel bíró gyakorlati szakemberek. Ez a két csoport ugyanazokból a tapasztalatokból teljesen különböző következtetéseket von le.

A szexuális bűnözők terápiájának szakirodalma rendkívül sokrétű, ugyanakkor az exhibicionistákról, az erőszaktevőkről, a pedofilekről, gyermekmolesztálókról és vérfertőzések elkövetőiről többnyire együttesen, a „szexuális bűnelkövető" név alatt hallunk. Nehéz meghatározni, mennyire mosódnak össze ezek a típusok a börtönökben. A típusok tipológiáját célzó programok elemezése ellentmondásos eredményeket hozott, a tipológiák szerepe az általános szexuális bűnözői populációt tekintve nem bizonyult túl jelentősnek.

A szexuális bűnelkövetők számára létrehozott programok számos terápiás célpontot fogalmaznak meg:

- minimalizálás és racionalizáció
- a magatartási és kognitív eltorzulások korrigálása
- társas kompetencia készség fejlesztése
- a szexualitás „normális" mederbe való terelése
- a viktimizáció csökkentése
- az áldozattal kapcsolatos érzések, érzelmek átalakítása
- a deviáns vágyak és fantáziák feletti kontroll kialakítása
- a düh és a felindulás szabályozása
- a visszaesés megelőzése.

Fontos szempont még, hogy a szexuális bűnelkövetők terápiája az alábbiak szerint zajlik Kanadában:

- különböző helyszíneken (pl. bentlakásos/bejárásos alapon, intézményi/közösségi szinten)
- különböző intenzitással (időtartam, fókusz) és
- különböző technikákat alkalmazva (kognitív-viselkedési, farmakológiai, pszichoterápiás) és különböző módozatokon (egyéni, csoportos).

A programok értékelése

Az igazságszolgáltatás számára különösen nagy gondot jelent a szexuális bűnelkövetők véletlenszerű „kezelendő", vagy „nem kezelendő" csoportba sorolása. Etikailag megkérdőjelezhető az a gyakorlat, hogy olyan szexuális bűnelkövetők vesznek részt a programban, akik nem motiváltak a terápiában való részvételben, s önszántukból nem vettek volna abban részt; olyanok viszont kimaradnak, akik pedig szerettek volna részt venni abban.

A szexuális bűnelkövetők terápiájának a hatékonyságát vizsgáló tanulmányoknak a „kezelt", illetve „nem kezelt" elkövetőket az alábbi szempontok szerint kellene összehasonlítani: hasonló helyzetű elítéltek, a szabadulás időpontja, az életkor a szabaduláskor, az ítélet hossza.

Ideális esetben a kontroll csoportot a kezelt csoporttal az alábbi rizikófaktorok tekintetében is össze kellene vetni: az elkövető szexuális bűnelkövetési múltja és a preferált áldozat kora/neme. Kimutatást nyert, hogy ezek a rizikófaktorok összefüggésbe hozhatók a szexuális bűnelkövetők visszaesésével. A szexuális bűnelkövetők visszaesési okainak és összefüggéseinek a feltárását az alábbiak nehezítik: a közösségben töltött idő (a szabadulás után eltelt idő egyenes arányban áll a visszaesés valószínűségével), a felügyelet intenzitása és egyéb változók (perszonális, interperszonális, helyzeti tényezők).

A szabadult személyek bűnelkövetését vizsgáló tanulmányok ritkán értenek egyet a visszaesési rátát illetően, ennek az oka részben abban rejlik, hogy maga a „visszaesés" fogalma többféleképpen definiálható. A terápia eredményességének vizsgálata egyrészt az új elkövetéseken, vádakon, büntető ítéleteken, vagy őrizetbe vételről szóló jelentéseken alapul. Másrészt, a szigorúbb definíciók csak az

új, szexuális jellegű bűnelkövetéseket veszik figyelembe. Tehát az egységesség hiánya nehezíti a tanulmányok összehasonlítását. A szexuális bűnelkövetők terápiájáról szóló tanulmányoknak az értelmezése számos további problémába ütközik. Az alacsony alapértékek miatt egyfelől nagy mintavétel szükséges. Másfelől pedig, a büntetőítéleteket számon tartó hivatalos adatok nem tükrözik híven a szexuális visszaesési rátát, mivel a szexuális elkövetések nagy része felderítetlen marad. Tovább bonyolítja a helyzetet a mintákból történő lemorzsolódás.

A szexuális bűnelkövetői populáció heterogén volta, a terápiai célkitűzések különbözősége, a környezeti tényezők, az intenzitás, a technikák és módozatok, a programban résztvevők és részt nem vevők kiválasztása, a véletlenszerű kiválasztás, az összehasonlítás, a definíciós problémák és az eredmények mérésének a kérdése annyira megosztja a szexuális bűnelkövetők terápiájának szakirodalmát, hogy gyakran igen nehéz az irodalomban találtak szintézise.

Jóllehet, a problémakört tanulmányozók megkérdőjelezhetik a szexuális bűnelkövetők terápiájának hosszú távú hatékonyságát a visszaesések csökkentése terén, az igazi kihívást az eredményességet vizsgáló tanulmányok többségére jellemző módszertani problémák jelentik. Más elemzők szerint azonban a tapasztalatok arra utalnak, hogy egyes terápiák hatékonynak bizonyultak, és sikeresen csökkentik a szexuális bűnözők visszaesését.

Egy friss, 23 tanulmány összegzésén alapuló elemzés kimutatta, hogy a visszaesés a kezelésben nem részesülő szexuális bűnözők körében 27%, míg 19% a kezelt szexuális bűnözőknél. Általánosságban a szexuális bűnözők terápiája a szexuális bűnelkövetésbe történő visszaesést kb. 30 százalékponttal csökkenti. A kognitív-viselkedési módszert követő csoportok esetében 24%-os visszaesésről beszélhetünk.

Egy, a kognitív készségeket fejlesztő program értékelésekor a börtönben kezelt szexuális bűnözők esetében 58%-os csökkenés mutatkozott az általános visszaesés terén. Habár a szexuális bűnözők más elkövetői csoportokkal szemben a legjobb eredményeket a kognitív készségfejlesztő programok során mutatták fel, azonban egyharmaduk részesült szexuális terápiájában, mielőtt részt vett volna kognitív tréningen.

Szükségszerűen felmerül a kérdés, vajon a visszaesés csökkenése a szexuális bűnözők körében a szexuális bűnözők terápiájának, a kognitív tréningnek, esetleg a kettő kombinációjának köszönhető-e. Újabb módszertani probléma előtt állunk tehát, mivel a szexuális elítéltek több terápiában is részesülhettek szabadulás előtt. A jövőben a szexuális bűnözők programjainak hatékonyság-vizsgálatakor figyelembe kell venni ezt a szempontot is.

A szabadulást megelőző, illetve követő programok

A szexuális bűnelkövetők társadalomba való visszailleszkedése, törvénytisztelő állampolgárrá válása érdekében – a szabadulásra előkészítés terén – döntő lépések: a legkevésbé megszorító őrizet, az ideiglenes eltávozás és/vagy feltételes szabadlábra helyezés, a szabadulás után pedig a megfelelő felügyelet.

KITEKINTÉS

Általánosságban elmondható, hogy nagyon kevés felmérés készült a szexuális bűnelkövetők börtönbeli fogvatartásáról. Amíg a szexuális bűnelkövetőket közepes biztonsági szintű intézetekben tartják fogva, rendelkezésre áll egy objektív osztályozási eszköz (a Börtönőrizeti Skála), amely képes megjósolni a börtönön belüli incidenseket, szökéseket és próbaidőre bocsátásokat. Érdekes módon a szexuális bűnelkövetők alacsonyabb értékeket értek el – a beilleszkedés és a biztonsági rizikó tekintetében – a Börtönőrizeti Skála biztonsági értékelésében, mint a nem-szexuális elkövetők. Ennek ellenére a szexuális elkövetőket gyakran a Skála által indokoltnál magasabb biztonsági csoportba sorolják. A szexuális bűnelkövetők esetében tehát valószínűbb a magasabb biztonsági szintre történő besorolás, mint a nem-szexuális bűnelkövetők esetében.

Egy másik – az elítéltek társadalomba történő biztonságos integrálását segítő – eljárás a kísérő nélküli ideiglenes szabadon bocsátás. Míg a börtönből számos okból kifolyólag lehet ideiglenesen eltávozni (adminisztratív, közszolgálat, különleges körülmény, családi, szociális okok), az ezekben a programokban részt vevő elítéltek megnövelhetik saját esélyüket arra, hogy feltételes szabadlábra helyezésben részesüljenek és – jó magaviseletük eredményeképpen – hamarabb szabaduljanak. Mivel a szexuális bűnelkövetők kevesebb eséllyel kerülhetnek ideiglenesen szabadlábra, mint a nem-szexuális bűnelkövetők, ezért felmerült a javaslat, hogy a szexuális bűnelkövetők ideiglenes eltávozásáról egy sokkal szisztematikusabb – mind a rizikót és az elkövetők szükségleteit figyelembe vevő – eljárás alapján lehessen dönteni.

Az egyik lehetőség az lenne, hogy a potenciálisan veszélyt jelentő elítéltek automatikus, idő előtti szabadon bocsátását szabályozzák. A védőőrizetben lévők esetében a tapasztalatok azt mutatják, hogy az őrizetben töltött idő nem csökkentette a súlyos visszaesés valószínűségét, és az őrizetben tartott szexuális bűnelkövetők többsége nem követett el újabb súlyos bűncselekményt. Egyértelmű tehát, hogy szükség van a szexuális bűnelkövetőkkel kapcsolatos kockázati felmérések és eljárások további fejlesztésére.

Kanadában a szexuális bűnelkövetők feltételes szabadlábra helyezése fontos része a társadalomba történő visszailleszkedés folyamatának, és a visszaesés elleni program egyik aspektusát tükrözi.

Míg egy feltételesen szabadlábon lévő elítélt felfüggesztésének számos oka lehet, a szexuális bűnelkövetők elleni végrehajtott elfogatóparancs hátterében egy esetleges újbóli bűnelkövetés fenyegetése állhat. Kevés a felfüggesztés elrendelésének és végrehajtásának gyakorlatát vizsgáló kutatás, a rendelkezésre álló bizonyítékok azt sugallják, hogy a felfüggesztéseket gyakran „dinamikus" vagy helyzeti/viktimizációs faktorok kísérik. Mindez arra mutat rá, hogy szükség van egy szisztematikus értékelő és újraértékelő rendszerre, amely az elítélt szükségleteit elemzi (munka, társas/házastársi/családi kapcsolatok, alkohol/kábítószer fogyasztás, perszonális, emocionális orientáció stb.). E tényezőkhöz fontos még hozzávenni a szexuális preferenciákat (kor/nem) és a szexuális bűnelkövetési múltat. Így válna lehetségessé a szexuális bűnelkövetők társadalmon belüli felügyelete.

Azokban a tanulmányokban, amelyek a szexuális bűnelkövetők terápiájának a hatékonyságát vizsgálják, a terápia nem egységes fogalom: a bűnelkövetőknek gyakran számos programon kell részt venniük, mielőtt a szabadon bocsátás megtörténhet. Azután pedig elképzelhető, hogy szintentartó programokon is részt kell venniük, aminek alapján kisebb veszélyességi szintre sorolhatják be őket a börtönben, vagy visszakerülhetnek a társadalomba. Jelenleg ezeknek a programoknak (intenzív/csoportos/hosszú távú felügyelettel járó/visszaesést megelőző) a komplex hatása, vagy a visszaesés csökkentésében játszott relatív szerepe nagyrészt nem kimutatott.

Az a tény, hogy a szexuális bűnelkövetők börtönbeli terápiája hasznára válik az elítélteknek, valamint az, hogy a szexuális bűnelkövetőknek a szabadulásuk előtt különböző programokon kell részt venniük, rámutat annak a fontosságára, hogy folytatni kell a specializált szolgáltatások nyújtását ezen egyének számára.

További átfogó tanulmányokra van azonban még szükség, amelyek lefektetik a szexuális bűnelkövetők számára nyújtott szolgáltatások irányelveit, útmutatót adnak a terápiához és a kutatáshoz, valamint keretet nyújtanak az értékeléshez és a terápiák továbbfejlesztéséhez.[3]

3 Larry Motiuk: The treatment of sex offenders in penal establishments and release programs